

ဆိုင်ကလုန်းမိုခါ အယ်လ်နီညိုရှေ့ပြေးနှင့် မြန်မာ့ပဋိပက္ခအနာဂတ်

Photo: Reuters

ဆိုင်ကလုန်းမိုခါကြောင့် မျက်စိလှေ့ရှင်ရေခဲသော အေးစေ့စိုက်အေးပူမှုပြုစေရန် ပြင်ဆင်လျှော့

ဖြစ်ရပ်အချက်အလက်

၂၀၂၃ ခုနှစ် မေ ၁၄ ရက်မှာ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းမိုခါ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေမြို့အနီးကို ဗဟိုပြုပြီး ဝင်ရောက်တိုက်ခတ်ခဲ့ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းက လူဦးရေ ၅ ဒသမ ၄ သန်း ဟာ မုန်တိုင်းဒဏ်ကို ဆိုးရွားစွာခံစားခဲ့ရပါတယ်။ အဲဒီအထဲက ၃ ဒသမ ၂ သန်းဟာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အရေးပေါ်အကူအညီတွေ လိုအပ်နေတယ်လို့ ကုလသမဂ္ဂ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးရုံး (UNOCHA) က ထုတ်ပြန်ထားပါတယ်။ အခုမုန်တိုင်းဟာ ဒီနှစ်မိုးရာသီအတွက် ပထမဆုံးဖြစ်ပေမဲ့ အစွန်းရောက်သဘာဝ ဘေး အယ်လ်နီညို (El Niño) ရှေ့ပြေးရဲ့ လက္ခဏာတရပ်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။

ကနဦးသုံးသပ်ချက်

ဆိုင်ကလုန်းမိုခါဟာ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်က တိုက်ခတ်ခဲ့တဲ့ နာဂစ် ဆိုင်ကလုန်း မုန်တိုင်းပြီးရင် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုအများဆုံး မုန်တိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်ကနေ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်မှာဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ မုန်တိုင်းတွေထဲမှာ Saffir-Simpson Hurricane Wind Scale (SSHWS) အဆင့်ငါးရှိတဲ့ တတိယမြောက်မုန်တိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီမုန်တိုင်းနဲ့ဆက်စပ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမယ့် အဓိက အချက်သုံးချက် တွေရပါတယ်။

ပထမတခုအနေနဲ့ကတော့ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကပ်ဘေးတွေနဲ့ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း ရဲ့ ရုန်းကန်နိုးထနိုင်စွမ်း ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့်ပဲ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍဟာ မှေးမှိန်သွားခဲ့ရပြီး လူမှုအရင်းအနှီးတွေလည်း ယုတ် လျော့နေပါတယ်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စဉ်တွေမှာ အရေးပေါ်ကူညီကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ကိုင်နိုင်ဖို့ဆိုတာ နိုင်ငံတကာအကူအညီတွေအပြင် လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ လူမှုအရင်းအနှီး (တနည်းပြောရရင် ရပ်ထဲရွာထဲမှာ သာရေးနာရေး အပြန်အလှန်ကူညီ စောင့်ရှောက်ကြဖို့ ငွေပင်ငွေရင်း၊ လူရင်းစိတ်ရင်း၊ ယုံကြည်အားကိုးရတဲ့ လူနေမှုဘဝမျိုး) နဲ့ ရုန်းကန်နိုးထ နိုင်စွမ်းဟာ အခရာကျပါတယ်။

ဆိုင်ကလုန်းမိုခါဟာ အရင်လို မြန်မာနိုင်ငံမှာ ကြုံတောင့်ကြုံခဲဖြစ်တတ်တဲ့ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်မျိုးမဟုတ်တော့ဘဲ အနာဂတ်မှာ မကြာခဏကြုံရနိုင်တဲ့ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်တွေအတွက် အရေးပေါ် အချက်ပေးခေါင်းလောင်းသံလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ မိုခါ မုန်တိုင်းနဲ့ဆက်စပ်ပြီး ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမယ့်အချက်က အစွန်းရောက်သဘာဝဘေး အယ်လ်နီညိုဖြစ်စဉ် (El Niño) ရှေ့ပြေးလက္ခဏာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အယ်လ်နီညိုဖြစ်စဉ် ကြောင့်ပဲ ပြင်းထန်ဆိုးရွားတဲ့ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တွေကို မြန်မာနိုင်ငံကလည်း ကြုံ တွေ့ရဖွယ်ရှိပါတယ်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခရဲ့ နောက်ဆက်တွဲဒဏ်တွေကို ခံစားနေရတဲ့ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအဖို့ ဒီလိုပြင်းထန်ဆိုးရွားတဲ့ သဘာဝကပ်ဘေးတွေကိုသာ ထပ်တိုး ခံစားရမယ်ဆိုရင် တပူပေါ်နှစ်ပူဆင့်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတခုလုံး ဒီထက်အဆမတန်ဆိုးရွား တဲ့ ‘လူမှုဒုက္ခ တွင်းဆိုးကျတဲ့ ကပ်ဘေး’ (Humanitarian Disaster) အဆိုးကျော့စက်ဝန်း ထဲ ဆိုက်ရောက်သွားနိုင်ပါတယ်။ စစ်အာဏာသိမ်းတာနဲ့ ကိုဗစ်ကပ်ဘေးကို တပြိုင်နက် တည်းကြုံခဲ့ရတဲ့ အခြေအနေမျိုးထက် ပိုပြီးသက်ရောက်ကျယ်ပြန့်တဲ့၊ အရှိန်ပြင်းတဲ့၊ ပြန်လည်ထူထောင်ဖို့ ကာလတာရှည်ခက်ခဲနိုင်တဲ့ ဘေးဆိုးမျိုးကိုလည်း ကြုံရနိုင်ပါတယ်။

■ အယ်လ်နီညို (El Niño)

အယ်လ်နီညို (El Niño) ဆိုသည်မှာ သမုဒ္ဒရာအတွင်း လှည့်ပတ်စီးဆင်းနေသော ရေပူစီးကြောင်းကြောင့် အီကွေတာနှင့်နီးကပ်သည့် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်း၌ ပုံမှန်ရှိရမည့်အပူချိန်ထက် မြင့်တက်ကာ ပိုမိုပူနွေးလာသည့် ဖြစ်စဉ်ကိုဆိုလိုပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ငါးနှစ်မှ ခုနစ်နှစ်အတွင်း တကြိမ်ခန့် ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါသည်။ သို့သော် ယခုကာလများတွင် နှစ်နှစ် သို့မဟုတ် သုံးနှစ်အတွင်း တကြိမ်ခန့် ဖြစ်ပေါ်သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အယ်လ်နီညို (El Niño) ဖြစ်စဉ် အားကောင်းလာပါက တောင်အမေရိကနိုင်ငံများမှတစ်ဆင့် ကမ္ဘာအနှံ့ ပျံ့နှံ့ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပြီး ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှုများ ပိုမိုပြင်းထန်လာတတ်ပါသည်။ အယ်လ်နီညိုဖြစ်စဉ်၏ နောက်ဆက်တွဲ ဘေးအန္တရာယ်များမှာ ကြီးမားကျယ်ပြန့်လေ့ရှိပါသည်။

■ ဖြစ်စဉ်ကြာမြင့်ချိန်

အယ်လ်နီညိုသည် နှစ်နှစ်မှ ခုနစ်နှစ်အတွင်း တကြိမ်ဖြစ်ပေါ်တတ်ပြီး တကြိမ်လျှင် ကိုးလမှ ၁၂ လခန့် ကြာမြင့်တတ်ပါသည်။ အယ်လ်နီညိုဖြစ်စဉ်သည် ပုံမှန်အားဖြင့် မတ်လမှ ဇွန်လအတွင်း စတင်ဝင်ရောက်ကာ ဒီဇင်ဘာလမှ ဧပြီလအတွင်း အားအကောင်းဆုံးနှင့် အပူချိန်အမြင့်ဆုံး ဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ ထို့နောက် မေလနှင့် ဇွန်လတို့တွင် ပြန်လည်အားပျော့သွားလေ့ရှိပါသည်။

■ သက်ရောက်မှု

အယ်လ်နီညိုဝင်ရောက်သည့်ကာလတွင် အပူချိန် အလွန်မြင့်မားခြင်း၊ ရေရှားပါးခြင်း၊ ကောက်ပဲသီးနှံများ ပျက်စီးခြင်း၊ ရေကြီးခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြင်း၊ သောက်သုံးရေရှားပါးခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ပြင်းထန်သော အပူချိန်ကြောင့် အသက်အန္တရာယ်စိုးရိမ်ရခြင်းကဲ့သို့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးပြဿနာများနှင့် မီးဘေးအန္တရာယ်များကို နောက်ဆက်တွဲ ရင်ဆိုင်ရလေ့ရှိပါသည်။

ရည်ညွှန်း - အထက်ပါအချက်အလက်များမှာ National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) က ထုတ်ဝေသည့် “What are La Niña and El Niño and why do they matter?” စာစောင်မှ အချက်အလက်များကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဒီလိုအခြေအနေသာ ဆိုက်ရောက်လာခဲ့မယ်ဆိုရင် အချင်းချင်း ကျားကန်ပုံပိုးနိုင်စွမ်းချည့်နဲ့နေတဲ့ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ ဝါးအစည်းပြေသလို တစ်စီ ပြန့်ကျဲသွားနိုင်ပြီး တောင်မင်းကို မြောက်မင်းမကယ်နိုင်မယ့် နေမှု၊ သေမှုတွေကိုလည်း ခါးစည်းခံရပါလိမ့်မယ်။

ဆိုင်ကလုန်းမိုခါနဲ့ဆက်စပ်ပြီး အရေးကြီးတဲ့ နောက်တချက်က သဘာဝကပ်ဘေးတွေကြောင့် မြန်မာ့ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်တွေ အပြောင်းအလဲဖြစ်သွားနိုင်ခြေပါပဲ။ မိုခါမုန်တိုင်း ဖြတ်သန်းသွားခဲ့တဲ့ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ မကွေးတိုင်းနဲ့ စစ်ကိုင်းတိုင်းတွေဟာ ▶

■ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အယ်လ်နီညီ

မြန်မာနိုင်ငံ၌ အယ်လ်နီညီဖြစ်စဉ်ကို ၁၉၉၇-၁၉၉၈ ခုနှစ်များတွင် သိသိသာသာ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံ မြို့ကြီး ၁၈ မြို့တွင် အပူချိန် အမြင့်ဆုံးစံချိန်များ တင်ခဲ့သည့်နည်းတူ မြို့ကြီး ၁၅ မြို့တွင်လည်း မိုးရေချိန် အနည်းဆုံးစံချိန်များ တင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါနှစ်များတွင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တည်ဆောက်ပြုပြင်ရေး စသော ကဏ္ဍပေါင်းစုံ၌ ထိခိုက်မှု အများအပြားဖြစ်စေသည့် သမိုင်းတွင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ကာလအတွင်း မြန်မာလူထုရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် အယ်လ်နီညီသည်လည်း နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ အတွင်း အားအကောင်းဆုံးဖြစ်ခဲ့သည်ဟု မိုးလေဝသနှင့် ဇလဗေဒပညာရှင် ဦးထွန်းလွင်က သုံးသပ်ခဲ့သည်။ အပူပိုင်းဒေသဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းဒေသများဖြစ်သည့် စစ်ကိုင်း၊ မန္တလေးနှင့် မကွေးတိုင်းတို့သည် အခြား တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်များထက် အပူချိန်ကို အမြင့်ဆုံးရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် မှတ်တမ်းများရှိခဲ့သည်။ ယခုနှစ်တွင် ရင်ဆိုင်ရမည့် အယ်လ်နီညီသည် သမိုင်းတလျှောက် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အပူချိန်များထက် ပိုမိုပြင်းထန်သည့် အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်ကြောင်း World Meteorological Organization (WMO) က ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေ ၃ ရက်တွင် သတိပေးထားသည်။

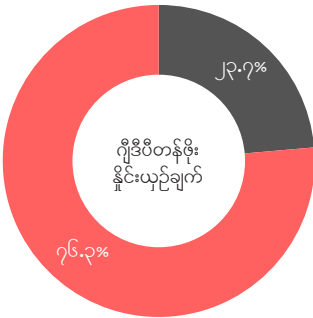
ရည်ညွှန်း - အထက်ပါအချက်အလက်များမှာ ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပြီဖြစ်သော မိုးလေဝသနှင့် ဇလဗေဒပညာရှင် ဦးထွန်းလွင်၏ ပြောဆိုချက်များနှင့် World Meteorological Organization (WMO) ၏ ထုတ်ပြန်ချက်များအား မှီငြမ်းကိုးကားထားပါသည်။

▶ အာဏာသိမ်းမှုအလွန် ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ စစ်အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခတွေထဲမှာ အဓိကပါဝင်နေတဲ့ ဒေသတွေဖြစ်ပါတယ်။ မုန်တိုင်းနောက်ဆက်တွဲ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုတွေနဲ့ လူမှုဒုက္ခတွေဟာ ပြည်သူလူထုအပါအဝင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တွေအပေါ်မှာလည်း ကြီးမားတဲ့ရိုက်ခတ်မှုတွေ ရှိပါတယ်။ မုန်တိုင်းဟာ စစ်ကောင်စီ အာဏာတည်မြဲရေးနဲ့ အကျိုးစီးပွားကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် နှစ်နာဆုံးရှုံးစေမယ့်ပုံမရှိပါဘူး။ ဥပမာ- မုန်တိုင်းဖြတ်သန်းသွားရာ ဒေသလေးခု (ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းနဲ့ မကွေးတိုင်း) ရဲ့ အခွန်အကောက်ရငွေဟာ တနိုင်ငံလုံးရငွေရဲ့ ၈ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပြီး ဂျီဒီပီတန်ဖိုးအနေနဲ့ဆိုရင်လည်း တနိုင်ငံလုံးရဲ့ ၂၃ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ပဲ ရှိပါတယ်။ တဖက်မှာတော့ မုန်တိုင်းရဲ့ သက်ရောက်မှုဟာ အရင်းအမြစ်ရှားပါးပြီး ပြည်သူလူထုရဲ့ အထောက်အပံ့နဲ့ အကာအကွယ်ကို အားကိုးနေရတဲ့ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့တွေအတွက် ပိုပြီးအခက်ကြုံနိုင်ပါတယ်။ တဖွဲ့ချင်းစီရဲ့ ရပ်တည်ရေးကိုပါ ခြိမ်းခြောက်ခံရနိုင်တဲ့အပြင် မူရင်းလက်ငုတ် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေကိုပါ နှောင့်နှေးစေနိုင်ပါတယ်။ ဒါဟာ စစ်ကောင်စီအတွက် ‘မျက်ဖြူဆိုက်လေ ဆရာကြိုက်လေ’ ဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုးပါပဲ။ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တပ်ဖွဲ့တွေအတွက်တော့ အခုလိုမျိုး ဥတုကပ်ဘေးတွေနဲ့ ကြုံရတိုင်းမှာ ရပ်ရွာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနဲ့ အဖွဲ့အစည်း ရှင်သန်ရပ်တည်ရေးတို့အကြား လုံးလည်ချာလည်ဖြစ်သွားနိုင်ခြေရှိပါတယ်။

နောက်ဆုံး အရေးကြီးတဲ့အချက်က ဥတုကပ်ဘေးတွေကြောင့် ရေကြည်ရာမြက်နုရာ အစုလိုက်အပြုံလိုက် နေရာရွှေ့ပြောင်းမှုတွေ၊ အသိုက်အမြုံ အစည်းပြေသလို ပြန်ကျနေ ထိုင်မှုတွေ၊ အသစ်ပြောင်းရွှေ့လာသူတွေနဲ့ ရှိရင်းစွဲနေထိုင်သူတွေအကြား သဟဇာတ ဖြစ်ဖို့ ခက်ခဲတာမျိုးတွေကိုလည်း ကြုံနိုင်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွေနဲ့ ဥတုကပ်ဘေးကို ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ခံရတဲ့ ဒေသ၊ ခံရနိုင်တဲ့ဒေသတွေကနေ အုံ့နဲ့ကျင်းနဲ့ ရွှေ့ပြောင်းလာတာတွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ဘိုးဘွားဘောင်ဆက်ကတည်းက နေထိုင်ခဲ့ကြတဲ့ နေရာတွေဟာ ဆက်လက်နေထိုင်နိုင်ဖို့ ခက်ခဲလာတာတွေ၊ အရင်းအမြစ် ရှားပါးလို့ လုပ်ကိုင်စားသောက်ဖို့ ခက်ခဲလာတာမျိုးတွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး လူသားအရွှေ့အပြောင်းတွေဖြစ်လာခဲ့ရင် မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ရှိရင်းစွဲ နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေ၊ အထူးသဖြင့် ဖက်ဒရယ်ယူနစ်တည်ဆောက်ပုံ ပြဿနာတွေဟာ ထင်မှတ်မထားတဲ့ အသွင်တမျိုးအဖြစ် ပြောင်းလဲတာမျိုး ဖြစ်လာပါလိမ့်မယ်။ တဖက်မှာလည်း အရင်းအမြစ် လူယူသုံးစွဲမှုတွေကြောင့် လူမျိုးစုတွေအကြားမှာ ပဋိပက္ခပုံစံအသစ်တွေလည်း တိုးလာ နိုင်ပါတယ်။ ဒီဖြစ်စဉ်တွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကောင်းမွန်တဲ့အကျိုးထက် ပိုပြီး ဆိုးရွားစေတဲ့ အခြေအနေမျိုးကိုသာဦးတည်သွားစေနိုင်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီအဖြစ်အပျက် တွေဟာ ဆယ်စုနှစ်တခုအတွင်းမှာကို မျက်ဝါးထင်ထင် မြင်တွေ့ရနိုင်ခြေတွေလည်း ရှိ နေပါတယ်။

■ မိုခါမုန်တိုင်းဖြတ်သန်းရာ ဒေသလေးခု၏ လူမှုစီးပွားအခြေအနေ နှိုင်းယှဉ်ချက်

မိုခါမုန်တိုင်းသင့်ဒေသလေးခု (ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းနှင့် မကွေးတိုင်း) ၏ ဂျီဒီပီတန်ဖိုးသည် တနိုင်ငံလုံး၏ ၂၃ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် စစ်ကောင်စီအတွက် မုန်တိုင်းသင့်ဒေသလေးခုမှ အခွန် အကောက်ရငွေမှာ တနိုင်ငံလုံး၏ ၈ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။

■ မုန်တိုင်းသင့်ဒေသလေးခု၏ ဂျီဒီပီတန်ဖိုး
■ ကျန်ဒေသများ၏ ဂျီဒီပီတန်ဖိုး

■ မုန်တိုင်းသင့်ဒေသလေးခုမှ အခွန်အကောက်ရငွေ
■ ကျန်ဒေသများမှ အခွန်အကောက်ရငွေ

ရည်ညွှန်း - အဆိုပါအချက်အလက်များမှာ စစ်ကောင်စီ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနက ၂၀၂၂-၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွက် ထုတ်ပြန်ထားသော ကိန်းဂဏန်းများအား အခြေခံပါသည်။

ဖြစ်တန်ခြေအကဲဖြတ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံဟာ အယ်လ်နီညိုဖြစ်စဉ်ရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ သဘာဝဥတုကပ်ဘေးဒဏ်ကို အနှေးနှေးအမြန် ရင်ဆိုင်ရဖွယ်ရှိပါတယ်။ တဖက်မှာလည်း မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွေ့ရဲ့ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်တဲ့ လူမှုဒုက္ခတွေကြောင့် ရုန်းကန်နိုးထ နိုင်စွမ်း ချည့်နဲ့နေတာဟာ အသေအချာပါပဲ။ အယ်လ်နီညိုဖြစ်စဉ်ရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ ကပ်ဘေးဒုက္ခတွေကြောင့်ပဲ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနဲ့ ကျန်းမာ-ပညာ-စားနပ်ရိက္ခာ စတဲ့ လူမှုစီးပွား ဂေဟစနစ်တစ်ခုလုံးမှာ ပြဿနာတွေ တိုးလာနိုင်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အပူချိန်လွန်ကဲမှုတွေကြောင့် ဥတုရာသီမမှန်ကန်တော့ဘဲ စိုက်ပျိုး မြေတွေမှာ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးဖို့ ခက်ခဲလာတာကနေ အစချီပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးရဲ့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာတွေ (ဥပမာ - လေထုညစ်ညမ်းလာမှု)နဲ့ စားနပ်ရိက္ခာလုံခြုံရေး ပြဿနာတွေကိုပါ ဆင့်ကဲရင်ဆိုင်ရနိုင်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် အယ်လ်နီညိုရဲ့ နောက်ဆက်တွဲကပ်ဘေးတွေကြောင့်ပဲ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဒေသအများအပြားမှာ လူသားချင်းစာနာမှုကပ်ဘေးတွေကို ဆိုးရွားစွာရင်ဆိုင်ရနိုင်ခြေလည်း ရှိနေပါသေးတယ်။ ဒါဟာ အရင်းအမြစ်ရှားပါးတဲ့ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တပ်ဖွဲ့တွေအတွက် ရှင်သန်ရပ်တည်ရေးနဲ့ မူလဘူတ တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွေကို အကြီးအကျယ် သက်ရောက်မှု ဖြစ်စေနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ကမ္ဘာမီးလောင် သားကောင်ချင်းဆီသလို ‘ပြည်သူ့ကို ကူညီကယ်ဆယ်ရေး’နဲ့ ‘မိမိတို့အဖွဲ့အစည်း ရှင်သန်ရပ်တည်ရေး’တို့အကြား ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ဗျာများရတဲ့ အခြေအနေမျိုးတွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ထဲမှာဆိုရင်လည်း ရက္ခိုင့်တပ်တော်နဲ့ စစ်ကောင်စီအကြား ယာယီ အပစ်ရပ်ထားပါတယ်။ ဒီသဘောတူညီချက်ဟာ အခုမှန်တိုင်းကြောင့် နောက်ထပ် ခြောက်လအတွင်း ပျက်ပြယ်မယ့်အခြေအနေ အလားအလားမျိုးနည်းပါးပါတယ်။ ရက္ခိုင့်တပ်တော်အနေနဲ့လည်း ပြည်နယ်တွင်း လူမှုအသိုက်အမြုံ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကိုဦးစားပေးလုပ်သွားမယ့်သဘောရှိနေပါတယ်။ ဒါဟာ စစ်ကောင်စီအတွက် စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးအပြင် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီတွေကို လက်ခံဖြန့်ဖြူးရေး ကိစ္စတွေမှာပါ လက်ဦးမှုအကျိုးအမြတ် ပိုရနိုင်ခြေ ရှိနိုင်ပါတယ်။

နောက်ဆုံးအနေနဲ့ကတော့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဟာ စစ်ကောင်စီကို တော်လှန်ပုန်ကန်ခြင်းဆိုတာထက်ကို ပိုပြီးရှုပ်ထွေးလာနိုင်ပါတယ်။ ဥတုကပ်ဘေးရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ လူသားရွှေ့ပြောင်းမှုတွေနဲ့ လူဦးရေပြန့်ကျဲနေထိုင်မှုပုံစံ အပြောင်းအလဲ ▶

■ မိုခါမုန်တိုင်းအပြီး စစ်ကောင်စီ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ပျက်စီးမှုစာရင်း

အာဆီယံ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့၏ ခန့်မှန်းချက်များအရ မိုခါမုန်တိုင်းကြောင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၅ ဘီလီယံ (၂၀၂၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံဂျီဒီပီ၏ ထက်ဝက်ခန့်) ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု ကြုံရနိုင်ကြောင်း သိရသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေ ၁၉ ရက်အထိ စစ်ကောင်စီ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အချက်အလက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ပျက်စီးမှုစာရင်း	အရေအတွက်
လူနေအိမ်	၁၈၃,၀၂၄ လုံး
ဘာသာရေး အဆောက်အအုံ	၁,၇၁၁ လုံး
ဘုန်းကြီးကျောင်း	၅၉ ကျောင်း
စာသင်ကျောင်း	၁,၃၉၇ ကျောင်း
ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်း	၂၂၇ ခု
ဌာနဆိုင်ရာအဆောက်အအုံ	၃၂၈ လုံး
လေဆိပ် (စစ်တွေ၊ ကျောက်ဖြူ)	၂ ခု
ဈေး	၁ ခု
ဓာတ်မီးတိုင်	၁၁၉ တိုင်
ဆက်သွယ်ရေးတာဝါတိုင်	၁၁ ခု
ထရန်စဖော်မာ	၅ လုံး
သေဆုံးသူ	၁၄၅ ဦး

▶ တွေဟာ ပဋိပက္ခအသစ်တွေကို ဖန်တီးလာနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုအခြေအနေမျိုးဟာ အင်အားကြီးသူသာ ရှင်သန်ကျန်ရစ်ကြစမြဲဆိုတဲ့ တောတွင်းဥပဒေတွေကြီးစိုးတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းဆီကို ဦးတည်သွားစေနိုင်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတခုလုံးလည်း ပဋိပက္ခစက်ဝန်းထဲမှာ အချိန်ကြာကြာ ပိတ်မိနိုင်ခြေရှိကြောင်းကို သတိပြုရပါလိမ့်မယ်။ တချိန်တည်းမှာ နိုင်ငံတကာအကူအညီကို ရအောင်မယူနိုင်ဘဲ နိုင်ငံတကာရဲ့အမြင်မှာ မြန်မာနိုင်ငံဟာ လက်ရှောင်ရမယ့် ‘သေမထူး၊ နေမထူးတိုင်းပြည်’ (a lost cause) ဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုးရောက်မသွားအောင် ဘယ်လိုလုပ်ကြရမလဲဆိုတာက တာဝန်သိသူတိုင်း သေချာစဉ်းစားသင့်တဲ့ ကိစ္စ ဖြစ်နေပါပြီ။ ဥတုဘေး-ပဋိပက္ခဘေး-လူမှုဒုက္ခဘေး ဆိုးကျိုးကွင်းဆက်ကနေ ထွက်ပေါက်ရှာရေးအတွက် တီထွင်ကြံဆမှုရှိတဲ့ နည်းလမ်းသစ်တွေကို အားလုံး ဝိုင်းဝန်းအဖြေရှာသင့်လှပါပြီ။ ■

ယခုဖော်ပြသည့် ISP's OnPoint ကဏ္ဍတွင် လတ်တလော ဖြစ်ပေါ်နေသော ထူးခြားအရေးပါသည့် ဖြစ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဆီလျော်မည့် ကနဦးသုံးသပ်ချက်များကို ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ပိုင်းခြားရေးသားပြီး ဖြစ်တန်ခြေများအား ISP-Myanmar က အကဲဖြတ်ဖော်ပြနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

www.ISPMyanmar.com/community

Gabyin Community

ISP ကပြင်ရပ်ဝန်း

Promoting Shared Reality, Appreciating Diversity, and Imagining Possibilities

+66 80 747 9712

PO Box 149, Chiang Mai University PO, Chiang Mai 50202